

Regeringens proposition

1977/78:169

om fortsatt valutareglering m. m.;

beslutad den 16 mars 1978

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd eller det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

GÖSTA BOHMAN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att valutaregleringen förlängs att gälla ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. För riksdagens yttrande framläggs samtidigt förslag till bestämmelser om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid. Vidare föreslås ändringar i valutlagen i syfte att öka möjligheterna till kontroll av resandes in- och utförsel av valuta.

1 Förslag till

Lag om ändring i valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs i fråga om valutalagen (1939: 350)¹

dels att 12 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 15 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §²

Den som ej har efterkommit vitesföreläggande som har meddelats med stöd av förordnande enligt denna lag får icke dömas till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får väckas endast efter anmälan av riksbanken.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får *utom i fall som avses i 15 §* väckas endast efter anmälan av riksbanken.

15 §

Tullmyndighet får kontrollera att utförsel- och införselförbud som meddelas med stöd av 2 § första stycket 4) eller 5) efterlevs.

Den som till eller från det svenska tullområdet medför sådana tillgångar som avses i 2 § första stycket 4) eller 5) skall anmäla och lämna uppgifter om tillgångarna i enlighet med vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, generaltullstyrelsen bestämmer. För kontroll av sådana uppgifter skall den uppgiftsskyldige bereda den som verkställer kontrollen tillfälle att undersöka handresgods, annat medfört gods och alla utrymmen i transportmedel samt därvid svara för den transport som behövs och för uppackning och återinpackning.

I övrigt gäller för kontrollen i tillämpliga delar 38, 44, 45 och 50 §§ tullagen (1973:670) samt 57, 58, 60–62, 65 och 68 §§ samt 73 § 8 och 9 tullstadgan (1973:671) i den ly-

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1959: 262.

² Senaste lydelse 1975: 204.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

delse stadgan hade den 1 januari 1978.

Till böter dömes den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att göra anmälan eller lämna uppgifter i fall som avses i andra stycket.

Till ansvar enligt denna paragraf dömes ej, om gärningen är ringa eller kan föranleda ansvar enligt 9 eller 10 § denna lag, enligt brottsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Allmänt åtal för brott som avses i denna paragraf får ej väckas utan anmälan av tullmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

2 Förslag till

Lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939: 350) skall äga tillämpning under tiden den 1 juli 1978–den 30 juni 1979.

3 Förslag till

Förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom föreskrivs att valutaförordningen (1959: 264), som enligt förordning (1977: 356) gäller till utgången av juni 1978, skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1979.

EKONOMIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-03-16

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Wirtén

Föredragande: statsrådet Bohman

Proposition om fortsatt valutareglering m. m.

1 Inledning

Enligt valutalagen (1939:350, ändrad senast 1977:354) gäller i fredstid att fullmäktige i riksbanken skall göra framställning till regeringen om valutareglering, om det provas nödvändigt för att nå de centrala mål som har fastställts för den ekonomiska politiken. Fullmäktige skall därvid begära att regeringen föreslår riksdagen en lag om tillämpning av valutalagen för högst ett år. Regeringen skall samtidigt som ett sådant lagförslag läggas fram förelägga riksdagen de valutareglerande föreskrifter som regeringen avser att utfärda. Sådana föreskrifter finns i valutaförordningen (1959:264, ändrad senast 1977:1088).

Genom lagen (1977:355) om tillämpning av valutalagen (1939:350) och förordningen (1977:356) om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264) har valutareglering föreskrivits för tiden den 1 juli 1977—den 30 juni 1978.

I skrivelse den 26 januari 1978 har fullmäktige i riksbanken hemställt att regeringen begär riksdagens bemyndigande att tillämpa fortsatt valutareglering under tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979 och att regeringen lägger fram förslag om att valutaförordningen skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1979. Fullmäktige föreslår också ändring av valutalagen i syfte att vidga möjligheterna att kontrollera om det förekommer olaga valutaförsel över rikets gränser.

Efter remiss har yttranden över riksbanksfullmäktiges skrivelse avgetts av riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen, bankinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och Sveriges föreningsbankers förbund. Post- och kreditbanken, PK-banken har anslutit sig till Svenska bankföreningens yttrande.

Enligt regeringens bemyndigande den 30 juni 1977 har jag tillkallat en kommitté för att utreda med valutaregleringen sammanhängande spörsmål (E 1977:03). Med anledning härav kommer jag nu att behandla endast frågan om fortsatt valutareglering samt den av riksbanksfullmäktige väckta frågan om valutakontroll.

2 Nuvarande ordning

En närmare redogörelse för bestämmelserna i valutalagen och valutaförordningen har lämnats i prop. 1975:82 s. 14–21. I överensstämmelse med förslag i samma proposition ändrades bestämmelserna på några punkter. Förutom en lagteknisk anpassning till den nya regeringsformen, bl. a. i fråga om straff och förverkande, utvidgades möjligheten för riksbanken att förelägga vite och gjordes andra mindre ändringar i lagstiftningen (prop. 1975:82, FiU 1975:20, rskr 1975:132, SFS 1975:204 och 206). År 1977 gjordes vissa redaktionella ändringar i valutalagen i förtydligande syfte (prop. 1976/77:131, FiU 1976/77:24, rskr 1976/77:266, SFS 1977:354). Som en följd av tillkomsten av den nya tulltaxan (1977:975) gjordes en redaktionell ändring i valutaförordningen med verkan fr. o. m. den 1 januari 1978 (SFS 1977:1088).

I det följande redovisas endast vissa av de bestämmelser, som berörs av riksbanksfullmäktiges skrivelse.

När regeringen begär riksdagens samtycke till förordnande om valutareglering skall även de valutareglerande föreskrifter som regeringen avser att utfärda med stöd av den begärda fullmakten föreläggas riksdagen. Huvudbestämmelserna om vad sådana föreskrifter får innehålla finns i 2 § första stycket punkterna 1–9 valutalagen. Regeringen kan vidare enligt 5 § bl. a. meddela de föreskrifter, som behövs för att genomföra ett valutareglerande förordnande och för att hindra åtgärder som är ägnade att uppenbart motverka ändamålet med detta. De föreskrifter som regeringen har utfärdat med stöd av valutalagen återfinns i valutaförordningen. Dessa innehåller skilda förbud mot valutadispositioner utan riksbankens tillstånd. Förbuden gäller numera väsentligen s. k. kapitalbetalningar.

Enligt 2 § 4) valutalagen får regeringen föreskriva att svenska och utländska betalningsmedel, fordringar och värdepapper inte utan särskilt tillstånd får föras ut ur riket eller på annat sätt överföras till utlandet eller överlåtas till person som är bosatt utomlands. I samma paragraf 5) ges regeringen motsvarande befogenhet avseende införsel av sådana tillgångar. Regeringen har i 4 § valutaförordningen meddelat sådan föreskrift i fråga om utförsel av tillgångar. Där stadgas att värdepapper, andra betalningsmedel än växlar samt guld och guldvaror av visst angivet slag inte utan riksbankens tillstånd får föras ut ur riket. Resande till utlandet får dock föra ut resevaluta till belopp som riksbanken medger. I 6–7 §§ samma för-

ordning föreskrivs vissa begränsningar i fråga om införsel av samma slag av tillgångar.

Enligt 9 § första stycket valutalagen kan den som bryter mot förbud eller villkor som meddelas med stöd av bl. a. 2 § första stycket 4) och 5) samma lag dömas till böter eller fängelse i högst ett år eller — om brottet är grovt — fängelse i högst två år. Om gärningen begåtts av grov oaktsamhet, kan böter ådömas (9 § andra stycket valutalagen). Försök och medverkan till överträdelse av bl. a. utförsel- eller införselförbud som meddelas med stöd av de angivna reglerna i 2 § valutalagen kan föranleda straff i enlighet med 23 kap. brottsbalken (10 § valutalagen). Allmänt åtal för brott mot valutalagen får väckas endast efter anmälan av riksbanken (12 § andra stycket valutalagen). Betalningsmedel m. m. som varit föremål för brott av nu angivna slag kan förklaras förverkat (11 § valutalagen). I stället för egendomen kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

I 14 § valutalagen stadgas att i fråga om utförsel- och införselförbud, som meddelas med stöd av 2 § första stycket 4) eller 5) samma lag äger bestämmelserna i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (varusmugglingslagen) angående förundersökning m. m., beslag, husrannsakan och kroppsvisitation motsvarande tillämpning. Bestämmelserna om husrannsakan och om kroppsvisitation återfinns i 18 och 19 §§ varusmugglingslagen. I 18 § regleras tulltjänstemans befogenhet att företa husrannsakan i vissa angivna utrymmen. Kroppsvisitation får enligt 19 § av tulltjänsteman företas på person mot vilken förekommer anledning att han har på sig gods som är underkastat beslag enligt varusmugglingslagen. I samma lagrum stadgas att om chef för tull-, kust- eller gränsbevakningen finner skärpning av tullkontrollen avseende persontrafiken till eller från utlandet oundgängligen nödvändig, får han förordna att kroppsvisitation verkställs på envar. Sådant förordnande kan avse viss transportlägenhet, viss tidrymd eller viss plats. Förordnandet måste underställas generaltullstyrelsens prövning men går likväl genast i verkställighet.

Valutalagen och varusmugglingslagen innehåller förutom de nämnda reglerna inga bestämmelser om kontroll av resande. Sådana finns såvitt avser varor i tullagen (1973:670) och tullstadgan (1973:671). Där stadgas t. ex. skyldighet för resande som medför handresgods att anmäla och lämna uppgifter om godset i enlighet med vad generaltullstyrelsen bestämmer. Den uppgiftsskyldige skall tillhandahålla vara för kontroll (35 och 36 §§ tullagen och 53 § tullstadgan). Regler om besvär mot beslut av tullmyndighet återfinns i 44 och 45 §§ tullagen. I 50 § samma lag stadgas bl. a. att tullmyndighets beslut enligt lagen eller med stöd av lagen meddelade bestämmelser och som inte innebär att mål eller ärende avgörs länder till omedelbar efterrättelse. Tullstadgan innehåller vidare föreskrifter om bl. a. tullverkets kontrollverksamhet. I 58 § föreskrivs bl. a. att förare av fordon skall stanna på tulltjänstemans anmaning. Var och en som färdas med transportmedel är enligt 60 § skyldig att på tulltjänstemans begäran lämna de uppgifter som behövs för tullkontrollen. Förare av transportmedel som

skall undersökas skall enligt 62 § på tulltjänstemans begäran föra detta till närmaste ställe där undersökning kan ske på tillfredsställande sätt. Enligt 65 § får tulltjänsteman bl. a. ta hand om vara som står under tullkontroll för tillfällig förvaring. I 68 § åläggs polismyndighet att på tullmyndighets begäran lämna handräckning för kontrollen. Tullstadgan innehåller härutöver flera bestämmelser om kontrollen samt straffbestämmelser avseende enskilds uppgiftsskyldighet m. m.

3 Framställning om fortsatt valutareglering m. m.

Riksbanksfullmäktige har hemställt att fortsatt valutareglering skall gälla under tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. Enligt fullmäktige bör valutaregleringen avse samma lagrum i valutalagen som nu äger tillämpning, nämligen 2 § första stycket, 1, 2 och 4—9 samt 5 § 1 och 3. Fullmäktige framhåller att anledning alljämt föreligger att ta gällande fullmakter i valutalagen i anspråk och att ge valutaförordningen fortsatt giltighet.

Riksbanksfullmäktiges framställning om fortsatt valutareglering har tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. *Sveriges förreningssbankers förbund* framhåller att regeringen under år 1977 har tillsatt en kommitté för översyn av valutaregleringen. Med hänsyn till detta anser förbundet att det f. n. saknas anledning att närmare diskutera valutaregleringen och dess tillämpning. *Svenska bankföreningen* vill i avvaktan på resultatet av den nämnda kommitténs arbete inte invända mot att valutaregleringen förlängs ytterligare ett år. Kommittén skall enligt sina direktiv bedriva sitt arbete skyndsamt. Detta är enligt föreningen synnerligen angeläget.

4 Valutakontrollen

4.1 Riksbanksfullmäktiges skrivelse m. m.

Riksbanksfullmäktige anför inledningsvis att fullmäktige tidigare har föreslagit författningsändringar i syfte att göra stickprovskontroller vid gränsstationerna möjliga såvitt avser resetrafiken till utlandet. Fullmäktige pekar vidare på att av finansutskottets betänkande (FiU 1976/77: 24) framgår att utskottet självfallet har ansett det vara angeläget att valutabestämmelserna efterlevs och att en utvidgad stickprovskontroll därvid kan vara av betydelse. Till sin skrivelse har fullmäktige fogat en skrivelse den 29 september 1977, i vilken generaltullstyrelsen till regeringen har redovisat vilken lagstiftningsåtgärd som enligt styrelsens mening är nödvändig för att göra en utökad kontroll möjlig. Riksbanksfullmäktige hemställer att regeringen lägger fram förslag om sådan lagändring som är erforderlig för att medge ökad stickprovskontroll. Fullmäktige anser av styrelsen förordnat

tillägg till 14 § valutalagen ändamålsenligt. Avslutningsvis anför fullmäktige att man inte har räknat med stickprovskontroller annat än i begränsad utsträckning. Även mycket begränsade insatser bör emellertid enligt fullmäktige kunna medföra betydande preventiva effekter.

Generaltullstyrelsen har i den nu nämnda skrivelsen anført att tullverkets befogenheter vid olovlig in- eller utförsel av valuta regleras i 14 § valutalagen, som stadgar att bestämmelserna i varusmugglingslagen angående förundersökning m. m., beslag, husrannsakan och kroppsvisitation gäller i fråga om ut- och införselbud, som meddelas med stöd av 2 § första stycket 4) eller 5) valutalagen. Bestämmelserna i varusmugglingslagen ger enligt styrelsen inte stöd för att genomföra rutinmässig kontroll av valutaförseln över gränserna. Stickprovskontroll kan således bara göras på särskilt förordnande av bevakningschef enligt 19 § varusmugglingslagen om skärpning av tullkontrollen i fråga om persontrafiken. Möjlighet till stickprovskontroll av valutatrafiken förutsätter att de kontrollföreskrifter som gäller varor görs tillämpliga också för valuta. Enligt styrelsen kan detta ske genom tillägg till 14 § valutalagen av innebörd att 36 § tullagen (1973: 670) och 53, 57–62, 65 och 68 §§ tullstadgan (1973: 671) om uppgiftsskyldighet, undersökning av vara och transportmedel m. m. görs tillämpliga för valutakontroll. Detta skulle inte göra ökad användning av kroppsvisitation möjlig, vilket enligt styrelsen inte heller bör ske av rättssäkerhetsskäl. De tekniska förutsättningarna för stickprovssvis valutakontroll vid utförsel är i många fall mindre tillfredsställande. Den knappa tillgången på personal medger i allmänhet inte heller att kontroll av inkommande och utgående trafik sker samtidigt. I första hand måste den inkommande trafiken kontrolleras. *Generaltullstyrelsen* har emellertid inget att erinra mot att tullverket får i uppgift och ges befogenhet att stickprovssvis kontrollera in- och utförseln av valuta under förutsättning att frekvensen av kontrollen får bestämmas av styrelsen. Den prioritering av främst kontrollen av narkotikasmugglingen som måste göras skulle därvid enligt styrelsen leda till att stickprovssvisa valutakontroller skulle anordnas i endast mycket ringa omfattning. Styrelsen menar att en sådan kontroll förmodligen skulle ge en viss, om än begränsad preventiv effekt. Högre frekvens av stickproven än den nu angivna förutsätter enligt styrelsen att tullverket ges ökade personalresurser.

4.2 Remissyttrandena

Rikspolisstyrelsen och *bankinspektionen* tillstyrker riksbanksfullmäktiges förslag, medan fullmäktige i riksgäldskontoret, *Svenska bankföreningen* och *Sveriges föreningsbankers förbund* inte har något att erinra däremot.

Riksåklagaren erinrar först om att i prop. 1976/77:131 om fortsatt valutareglering m. m. uttalades att frågan om att vidga möjligheterna till stick-

provskontroll vid gränsstationerna rymmer flera problem, bl. a. om den personliga integriteten. Han hänvisar vidare till att finansutskottet i betänkande (FiU 1976/77:24) framhöll att problemet borde få en skyndsam behandling samt till att kommittén (E 1977:03) för översyn av valutaregleringen enligt sina direktiv skall behandla frågan med förtur. Riksåklagaren anser i likhet med finansutskottet att det självfallet är angeläget att valutabestämmelserna efterlevs och att en utvidgad stickprovskontroll därvid kan ha betydelse. Enligt hans mening bör användningen av tvångsmedel vid sedelsmuggling ses över i ett vidare perspektiv. Han har i och för sig inte någon erinran mot att de kontrollföreskrifter som gäller beträffande varor utvidgas till att omfatta även valuta. En sådan ordning kan få en viss förebyggande effekt. Den medför, som generaltullstyrelsen har påpekat, inte någon ökad användning av kroppsvisitation.

Rikspolisstyrelsen pekar på att enligt statistiska centralbyråns preliminära brottsstatistik anmäldes 133 brott mot valutalagstiftningen år 1976 och 447 brott år 1977. I syfte att övervaka valutabestämmelsernas efterlevnad behövs enligt styrelsen otvivelaktigt viss kontroll av de resande. Utöver sådan kontroll i misstänkta fall bör även kontroller kunna ske stickprovsvis, vilket åtminstone kan förväntas ha en preventiv effekt.

Bankinspektionen anför att önskemålet om en kontroll som försvårar olaga valutautförsel är välgrundat och vitsordar behovet av att möjlighet till stickprovskontroll på utförsel av valuta snarast skapas. Inspektionen fäster sig därvid särskilt vid den allmänpreventiva betydelse detta skulle få. Eftersom riksbankens och generaltullstyrelsens förslag synes tekniskt godtagbart tillstyrker inspektionen att detta läggs till grund för omedelbar lagstiftning. Inspektionen ifrågasätter emellertid om inte i 14 § valutalagen förutom hänvisning till 36 § tullagen sådan bör göras också till bestämmelserna i samma lag om besvär i 44 § och 45 § första stycket 5 samt till lagens 50 §.

Generaltullstyrelsen framhåller att praktiska skäl kan tala för att resultatet av den nämnda kommitténs arbete avvaktas innan riksbanksfullmäktiges förslag föranleder vidare åtgärder.

5 Föredraganden

Valutareglering tillämpas i vårt land sedan år 1940. På framställning av riksbanksfullmäktige kan förordnande om valutareglering – i andra fall än vid krig eller krigsfara – meddelas för ett år åt gången av regeringen med riksdagens samtycke. Sådant förordnande får meddelas enligt valutalagen (1939:350), om det provas nödvändigt för att nå de centrala mål som har fastställts för den ekonomiska politiken. Nuvarande förordnande om valutareglering gäller till den 1 juli 1978. Valutaregleringen omfattar i huvudsak kapitaltransaktioner som inte sammanhänger direkt med utrikeshandeln.

Undantagna från regleringen är nämligen löpande betalningar liksom direkta handelskrediter på normala villkor. Inom ramen för valutaförfattningarna, dvs. valutalagen och valutaförordningen (1959:264), ankommer det på riksbanken att utforma de närmare bestämmelserna om tillståndsgivningen för olika kapitaltransaktioner.

Riksbanksfullmäktige har hemställt att regeringen begär riksdagens be- myndigande att tillämpa fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. Vidare har riksbanksfullmäktige begärt att rege- ringen föreslår sådan lagändring som anses erforderlig för att medge ökad stickprovskontroll vid gränsstationerna i syfte att övervaka att reglerna om valutautförsel iakttas. Jag skall först behandla frågan om fortsatt valuta- reglering.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot riksbanksfullmäkti- ges förslag om fortsatt valutareglering.

Sveriges situation i fråga om betalningsbalansen vållar fortfarande all- varliga problem. Handelsutbytet med utlandet har sedan år 1974 visat till- tagande underskott. Under år 1977 uppgick underskottet i vår bytesbalans till nästan 15 miljarder kr. Regeringen har — som jag närmare har redovisat i årets finansplan — vidtagit en rad olika åtgärder i syfte att på längre sikt återställa balansen i våra utrikesbetalningar. De valutapolitiska åtgärderna under år 1977 och den ändrade inriktningen av den ekonomiska politiken innebär att grundläggande förutsättningar har skapats för att förbättra det svenska näringslivets konkurrenskraft. Det kommer emellertid trots detta och trots målmedvetna insatser för att förbättra vår export att dröja flera år innan balansen i våra transaktioner med utlandet har återställts. En fort- satt långfristig upplåning utomlands kommer därför att fordras för att täcka bytesbalansunderskotten. Det är angeläget att denna upplåning och övriga kapitalrörelser mellan Sverige och utlandet kan styras i så jämna banor som möjligt. Kontrollen av kortfristiga internationella kapitalrörelser stäl- ler liksom tidigare höga krav på valutapolitiken.

Med hänsyn till de förhållanden som jag nu har berört finner jag det nöd- vändigt att valutareglering även i fortsättningen utnyttjas för att komplette- ra den övriga valuta- och kreditpolitiken. Jag förordar därför att regeringen begär riksdagens godkännande att förlänga valutaregleringen ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979.

I detta sammanhang vill jag erinra om att jag i samband med förslaget om fortsatt valutareglering för ett år sedan (prop. 1976/77:131 s. 15) aviserade en översyn av valutaregleringen och valutastiftningen. Regeringen har därefter meddelat direktiv för en sådan översyn. Den kommitté (E 1977:03) som jag på regeringens uppdrag har tillkallat har nu påbörjat sitt arbete. Enligt direktiven bör utredningsarbetet bedrivas skyndsamt och ut- redningens förslag kunna redovisas i etapper. Självfallet bör kommitténs förslag avvaktas innan några större ändringar görs i fråga om valutaregle- ringens innehåll eller utformning.

Jag övergår nu till frågan om stickprovskontroll vid gränsstationerna. Riksbanksfullmäktige har hemställt om en lagändring som medger ökad kontroll av resandes valutautförsel. Fullmäktige har bl. a. hänvisat till att man tidigare hos regeringen har begärt att tullverket – i samråd med riksbanken och inom ramen för tillgängliga resurser – vid enstaka tillfällen skall biträda med sådan kontroll i syfte att övervaka att reglerna om valutautförsel iakttas. Fullmäktige har vidare åberopat yttrande den 29 september 1977 av generaltullstyrelsen i nämnda ärende. Generaltullstyrelsen har enligt yttrandet inte något att erinra mot att tullverket får i uppgift – och däremot svarande befogenheter – att stickprovsvis kontrollera in- och utförseln av valuta. Förutsättningen är att frekvensen av kontrollen får bestämmas av styrelsen. Styrelsen förordar att 14 § valutalagen kompletteras så att vissa stadganden om varukontroll i tullagen och tullstadgan blir tillämpliga också för valutakontroll. Enligt generaltullstyrelsen skulle dock med nuvarande personalresurser i tullverket stickprovskontroll avseende valuta kunna göras endast i begränsad omfattning.

Riksbanksfullmäktige framhåller att även mycket begränsade insatser genom stickprovsvisa kontroller bör kunna ha betydande preventiva effekter. Fullmäktige anser att det förslag till lagändring som generaltullstyrelsen i det tidigare ärendet har förordat är ändamålsenligt.

De flesta remissinstanser som har yttrat sig i frågan har inte något att erinra mot riksbanksfullmäktiges förslag. Riksåklagaren anser att frågan om användningen av tvångsmedel vid sedelsmuggling bör ses över i ett vidare perspektiv i enlighet med direktiven för översyn av valutaregleringen. Han har emellertid ingen erinran mot att de kontrollföreskrifter som gäller beträffande varor utvidgas till att omfatta även valuta.

Frågan om stickprovskontroll togs upp av riksbanksfullmäktige även i fjolårets framställning om förlängning av valutaregleringen. Jag yttrade med anledning därav i prop. 1976/77:131 (s. 16) att frågan om att utvidga möjligheterna till kontroll vid gränsstationerna rymmer flera problem, bl. a. om den personliga integriteten, och därför borde övervägas ytterligare. Finansutskottet anförde i betänkande (FiU 1976/77: 24 s. 15) bl. a. att utskottet inte fann det möjligt att ha en uppfattning om i vilken utsträckning en effektivare kontroll av att valutabestämmelserna iakttas kan uppnås genom stickprovskontroll eller vilken form av lagstiftning som är den lämpliga. Utskottet ansåg att problemet borde få en skyndsam behandling, exempelvis i anslutning till pågående arbete hos generaltullstyrelsen.

För egen del anser jag att skäl talar för att tullverket bör ha i huvudsak samma kontrollmöjligheter i fråga om valuta som i fråga om varor. Enligt tullagstiftningen kan tullverket tillgripa bl. a. stickprovskontroll av resandes varuinnehav. Detta bör som riksbanksfullmäktige har föreslagit och remissinstanserna förordat också gälla för valuta, dvs. för sådana tillgångar beträffande vilka regeringen med stöd av valutalagen kan meddela utförsel- eller införselsförbud. Kommittén för översyn av valutaregleringen skall

med förtur behandla frågan om hur en effektivare kontroll av valutabestämmelsernas efterlevnad skall kunna uppnås. Från kommittén har jag emellertid inhämtat att den inte har något att invända mot att vidgade kontrollmöjligheter redan nu skapas. Jag förordar därför att vissa ändringar i detta syfte görs i valutalagstiftningen.

I fråga om den lagtekniska lösningen bör beaktas bl. a. att de berörda reglerna i tullagstiftningen delvis tar sikte på andra förhållanden än den nu åsyftade valutakontrollen. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet förordar jag därför att i valutalagen ges vissa materiella regler i fråga om tullmyndighets rätt att utöva nämnda kontrollverksamhet. Vidare bör där tas in en regel om skyldighet för den som medför valuta att lämna uppgifter och att låta handresgods m. m. undersökas. I övrigt bör i valutalagen hänvisas till bestämmelser i tullagen och tullstadgan i huvudsak enligt generaltullstyrelsens och riksbanksfullmäktiges förslag. I valutalagen bör också tas in erforderliga bestämmelser om ansvar och om förutsättning för allmänt åtal. Detta föranleder en följdändring i 12 § valutalagen.

De nu förordade ändringarna i valutalagen får ses som en tillfällig lösning i avvaktan på den pågående översynen av valutaregleringen. Ändringarna kommer att – inom ramen för den verksamhet som tullverket f. n. utövar – möjliggöra den begärda kontrollen. Som riksbanksfullmäktige har framhållit är det givetvis valutautförseln som f. n. är av intresse. Jag vill understryka att de nu förordade lagändringarna inte påverkar gällande begränsningar i fråga om rätten till kroppsvisitation. Denna och andra därmed sammanhängande frågor tillkommer det kommittén för översyn av valutaregleringen att utreda.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels föreslår riksdagen att antaga inom ekonomidepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i valutalagen (1939: 350)
2. lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

dels lämnar riksdagen tillfälle att yttra sig över ett inom ekonomidepartementet upprättat förslag till

3. förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264).

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredraganden har hemställt om.

